

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ โครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานทางด้านตลาด
ของอุตสาหกรรมเกษตร : กรณีศึกษาอุตสาหกรรมผักและผลไม้
แปรรูปและแช่แข็ง ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

ชื่อผู้เขียน นางสาววิริยา เปรมโยธิน

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผศ. ดร. เสถียร ศรีบุญเรือง ประธานกรรมการ

ผศ. ดร. พัฒนาศรีวิริยะพันธ์ กรรมการ

รศ. ดร. นำชัย ทนผล กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ ประการแรกเพื่อศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมอุปสรรคการเข้ามาในธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหม่และความแตกต่างของสินค้าที่ผลิต ประการที่สองเพื่อศึกษาพฤติกรรมตลาดในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ และประการสุดท้ายเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานทางด้านตลาดในด้านประสิทธิภาพทางการผลิต และประสิทธิภาพทางด้านราคา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสำรวจโรงงานตัวอย่างจำนวน 27 โรงงาน และทำการแบ่งขนาดของโรงงานออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงงานขนาดเล็ก โรงงานขนาดกลาง และโรงงานขนาดใหญ่

ผลการศึกษาโครงสร้างตลาดพบว่า ลักษณะตลาดของอุตสาหกรรมนี้เป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีลักษณะของสินค้าที่ผลิตหลายประเภทซึ่งมีทั้งความหลากหลายและคล้ายคลึงกัน การที่ตลาดมีลักษณะเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด เนื่องจากธุรกิจในตลาดจำนวนมากเป็นโรงงานขนาดเล็กและขนาดกลาง แต่หน่วยธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนน้อยในอุตสาหกรรมนั้นมีอำนาจผูกขาดสูง ดังเห็นได้จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จึนี่มีค่าเท่ากับ 0.64 เช่นเดียวกับผลการคำนวณอัตราส่วนการกระจุกตัว และอัตราส่วนขนาดโรงงาน ผลการวัดโดยใช้ CR_4 , CR_8 และ CR_{16} พบว่า ขนาดการลงทุน 4 หน่วยผลิตใหญ่สุดมีอัตราส่วนแบ่งการครองตลาดเกิน 1 ใน 2 ของอุตสาหกรรม การลงทุน 8 หน่วยผลิตแรกมีอัตราส่วนแบ่งการครองตลาดสูงขึ้นไปเป็น 3 ใน 4 ของอุตสาหกรรม และขนาดการลงทุน 16 หน่วยผลิตแรกมีอัตราส่วนแบ่งการครองตลาดสูงเกินร้อยละ 90 ในขณะที่ผลการคำนวณค่าอัตราส่วนขนาดโรงงานซึ่งพิจารณาร่วมกับอัตราส่วนการกระจุกตัวพบว่า เมื่ออุตสาหกรรมมีการกระจุกตัวสูงขึ้นค่าอัตราส่วนขนาดโรงงานก็สูงขึ้นด้วย จึงทำให้โครง

โครงสร้างตลาดมีลักษณะเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันทำให้เกิดอุปสรรคต่อผู้ประกอบการรายใหม่ในการเข้าสู่ตลาดเนื่องจากความได้เปรียบของธุรกิจเดิมที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตรวมไปถึงกระบวนการผลิตที่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีทันสมัย และต้องการความคล่องตัวทางการเงินสูง

ผลการศึกษาพฤติกรรมตลาดพบว่า การกำหนดราคาขายสินค้ามี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการขายสินค้าไปต่างประเทศ ผู้กำหนดราคาจะเป็นทั้งผู้ผลิตและพ่อค้าคนกลาง ลักษณะที่สองเป็นการขายสินค้าในประเทศ ผู้ผลิตเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง โดยปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดราคาขายจะคล้ายคลึงกันคือ ปัจจัยทางด้านคุณภาพของสินค้า อุปสงค์ของผู้ซื้อ ราคาที่คู่แข่งกำหนด และต้นทุนการผลิต ในขณะที่ปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดราคาขายสินค้าไปต่างประเทศมีเพิ่มขึ้นไปอีก 3 ประเด็นคือ ปัจจัยเกี่ยวกับราคาส่งออกในตลาดโลกของปีที่ผ่านมา ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากอัตราแลกเปลี่ยน และค่านายหน้าของพ่อค้าคนกลาง ผลการศึกษาพฤติกรรมทางการผลิตพบว่า ผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่มโรงงานเน้นการผลิตสินค้าที่มีรูปแบบ ชนิด และคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดทั้งตลาดระดับสูงและระดับรองทั้งในและต่างประเทศที่เป็นตลาดเป้าหมาย ส่วนพฤติกรรมการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการพบว่า พฤติกรรมการแข่งขันมีเฉพาะกลุ่มโรงงานขนาดกลางและเล็กเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการใช้นโยบายการแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา

การศึกษาผลการดำเนินงานทางด้านตลาดโดยพิจารณาประสิทธิภาพทางการผลิต ที่ได้จากการวิเคราะห์ load factor และ scale factor พบว่า เมื่อโรงงานมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายการลงทุนและการเพิ่มกำลังการผลิตทั้งประเภทที่มีการลงทุนเพิ่มแต่คงขนาดโรงงานขนาดเดิม และประเภทที่ขยายการผลิตโดยปรับขนาดโรงงานไปสู่ขนาดใหญ่ขึ้น นั้นจะทำให้โรงงานสามารถใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ทำการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะสามารถขยายปริมาณผลิตไปสู่การประหยัดต่อขนาดการผลิตได้ ทำให้อุตสาหกรรมนี้มีประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง การศึกษาประสิทธิภาพทางด้านราคาซึ่งอาศัยแบบจำลองของ Ravallion ในการวิเคราะห์สินค้าตัวอย่าง 2 ชนิดคือ ลำไยกระป๋อง และลำไยอบแห้งพบว่า สินค้าทั้ง 2 ชนิดมีระดับการส่งผ่านราคาจากระดับราคาหน้าโรงงานไปสู่ระดับราคาส่งออกค่อนข้างมีประสิทธิภาพสูง ส่วนการรวมตัวทางการตลาดที่ระดับราคาโรงงานและตลาดส่งออก พบว่า สินค้าทั้ง 2 ชนิดมีระดับการรวมตัวอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมีผลทำให้สินค้าทั้ง 2 ชนิดมีการแข่งขันกันทั้งระดับราคาหน้าโรงงานและราคาส่งออกในระดับสูง ดังนั้นอำนาจในการกำหนดราคา

สินค้าทั้ง 2 ชนิดจึงขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานตลาดมากกว่าจะขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์ของผู้ผลิต

ผลลัพธ์จากการศึกษานี้สามารถให้ข้อสรุปเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมผักผลไม้แปรรูปและแช่แข็งที่มีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดได้ว่า รัฐบาลควรเข้าแทรกแซงตลาดเพื่อปรับโครงสร้างตลาดให้มีลักษณะเข้าใกล้ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มากขึ้น เช่น กำหนดนโยบายเพื่อลดอำนาจผูกขาดในตลาด ตลอดจนเร่งแก้ไขปัญหาคอขวดในด้านการผลิตและการตลาดของอุตสาหกรรม โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบนั้นควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมส่งเสริมสหกรณ์ เข้ามาทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชให้เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกเพื่อป้อนโรงงาน อีกทั้งมีการวิจัยเกี่ยวกับการเก็บรักษาวัตถุดิบผักผลไม้สดให้มีคุณภาพดีในระหว่างขนส่ง เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่ได้มาตรฐาน ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาแหล่งเงินทุนนั้นควรให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมอุตสาหกรรมเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร อีกทั้งหน่วยงานอื่น ๆ เช่น บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) และ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (SIFO) ก็ควรเข้ามาสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้ประกอบการมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการดำเนินกิจการ และสามารถจะทำการปรับปรุงและขยายกิจการได้

Thesis Title	Structure Conduct and Performance of Agro - industry : Case study of Vegetable and Fruit Processing and Frozen Industries in Chiang Mai and Lamphun Provinces	
Author	Miss Viriya Premyothin	
M.Econ	Economics	
Examining Committee	Assistant Prof. Dr. Satiean Sriboonruang	Chairman
	Assistant Prof. Dr. Pattana Jierwiryapant	Member
	Associate Prof. Dr. Namchai Tanuphon	Member

Abstract

This study has three main objectives. Firstly, to study the industrial structure, the barrier to news entry and the product differentiation . Secondly, to study the market conduct and pricing. Thirdly, to study the market performance of the industry both in term of productive and price efficiencies. The data for this study are obtained by interview through field survey of 27 factories in Chiang Mai and Lumphun provinces which divided into 3 groups namely, large , medium and small scale.

The research results showed that the market structure of the Vegetable and Fruit Processing and Frozen Industries in Chiang Mai and Lumphun are monopolistic market which having various and similar products. Most of firms are small and medium scale. Moreover a few large firms are likely to have monopoly power. The calculation results of Gini Coefficient which equal to 0.64 are consistent with Concentration Ratio and Size Ratio. It was found that the first four largest firms captured over 50 percent of the market share of the industry. Meanwhile the first eight largest firms captured 75 percent of market share . Moreover, the sixteen largest firms also captured over 90 percent of market share. The comparison results between the Size Ratio and Concentration Ratio also showed that whenever such industry has higher Concentration Ratio then the Size Ratio increase as well . Therefore, its market structure is approach to monopolistic competition market and that means there is an existing of a barrier to new entry due to the absolute advantage of the existing firms which own the factor of

production. Moreover, the production process also needs an improvement for higher level of technology and higher financial liquidity.

The research result of market conduct showed that there are 2 approaches of price determination. Firstly, the price of exported commodity are determined by producers and middle men. Secondly, the prices of domestic commodity are determined only by the producers. Factors which used to determine the prices for both commodities are product quality, consumer's demand, competitive product prices and production costs. The additional factors for the exported products are exported prices in previous year, risk of foreign exchange rate and commission fee. The study of production behavior found that all firms emphasized to produce goods for high quality markets. Furthermore, there is an existing competitive condition between small and medium firms in term of non-price competition.

The market performance considering production efficiency was analyzed by using load factor and scale factor. The research result shows that the capacity of industry have been increased due to the level investment both in term of an expansion with and without changing plant size. The firms which efficient utilization of machinery and equipments are likely to have scale economies. Therefore, such firms can be ranged from medium to high production efficiency.

Ravallion Model was applied to analyze the price efficiency of canned and dried longan products. The research result showed that both products have high efficient price transmission from factory gate prices to F.O.B prices. However, the market connection between factory gate price and export price of both products are low. Both products have competitive price condition both at factory gate and export prices. Therefore, price determination is depends on demand and supply of the market rather than the producer.

The study results suggests that the development policy for Vegetable and Fruit Processing and Frozen Industries which has monopolistic market structure are as follow: the government may intervene and try to adjust the market structure approach to perfect competitive environment. For example, try to reduce an existing monopoly power of the market as well as to solve production and marketing problems. The problem of raw material shortage should directly be responded by Agricultural Extension and Agricultural Cooperate

Promote Departments. These two Departments should concentrate on R&D to improve seed quantity which providing suitable inputs for such industry. Moreover, they also try to conduct a research on how to keep raw material more efficient during transportation in order to reduce the unmarketable grade of such materials. The finance problems should be solved through Bank of Agricultural and Agricultural Corporative (BAAC). The BAAC should adjust the rule of finance provision to cover the Food Processing and Frozen Industries. In addition , the other organization such as The Industrial Finance Corporation of Thailand (IFCT) and The Small Industry Finance Corporation (SIFO) should support and help producers to receive adequate fund in order to perform more effective role in such industry and also can improve and expand their business.